

Дем'янчук Ю. Дослідження навчальної мотивації студентів на етапі професійної переорієнтації / Дем'янчук Ю., Волинець Р. // Психологічні дослідження: наукові праці викладачів та студентів соціально психологічного факультету. Випуск 12./ За ред. Дем'янчук Ю.Ю., Портницької Н.Ф., Тичини І.М. - Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2020. – С. 40-43.

ДОСЛІДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕРЕОРІЄНТАЦІЇ

Юлія Дем'янчук

викладач кафедри соціальної та практичної психології

Руслана Волинець

студентка 2 курсу, соціально-психологічного факультету

У сучасних соціально-економічних умовах розвиток системи освіти повинен базуватися на трьох основних принципах: відповідності необхідному рівню професіоналізму, динамічності і спрямованості в майбутнє.

Існує багато підходів до вивчення мотивації. Є. П. Ільїн визначав мотивацію як процес формування мотиву [1]. О. М. Леонтьєв вказував, що «мотивація – це опредмечена потреба або «цілеспрямована поведінка» [3]. Д. М. Узнадзе говорив, що механізми формування установки та її впливу на свідомість особистості мають вирішальне значення при мотивації суб'єкта у тій або іншій діяльності [7]. А. Маслоу

40

запропонував теорію, яка полягає в тому, що людина по своїй природі має широкий спектр потреб, які вона прагне задовольнити, це є мотивом її поведінки, ієрархію потреб він вибудував у виді піраміди, що складається з п'яти шарів [4]. В. І. Ковальов досліджуючи проблему мотивів вибору професії, вказує, що формування професійних мотивів позитивно впливає на успішність професійної підготовки у ВНЗ [2].

Термін «мотивація» – поняття ширше, воно позначає сукупність факторів, які викликають активність індивіда. Отже, мотивацію можливо визначити як сукупність причин психологічного характеру, які пояснюють поведінку людини, її спрямованість та активність.

У формуванні мотивів професійної діяльності й поведінки особливе значення відіграють потреби. Незадоволення потреби у самореалізації на робочому місці може знижувати рівень конкурентоспроможності та відчуття успіху, що в свою чергу може актуалізувати питання професійної переорієнтації.

Професійна переорієнтація, на думку О.Рудюка, проходить в декілька етапів. З формального боку, професійна переорієнтація - це тривалий і складний процес переходу особистості від однієї професії до іншої. У змістовому сенсі – це свідоме визначення особистістю професійних орієнтирів і реалізація їх у діяльності через засвоєння спеціальних знань, формування вмінь і навичок, релевантних обраній професійній спеціалізації, свідоме прийняття обраної професії і віднайдення особистісно значущих смислів діяльності, подальшого особистісного і професійного розвитку [5]. Тичина І.М. визначала успішний процес професійної переорієнтації, як розвиток професійних здібностей на ситуаційно-ціннісному та суб'єктно-ціннісному рівнях [6].

Метою нашого дослідження став аналіз відмінностей у навчальній мотивації студентів без досвіду та з досвідом роботи за першою освітою на етапі професійної переорієнтації.

У ході дослідницької роботи було використано методику «Вивчення мотивації навчання у ВНЗ» за Т. І. Ільїною [1]. Анкету заповнили 20 студентів: з них 6 студентів без попереднього досвіду роботи за професією та 14 студентів з попереднім досвідом роботи за першою професією, що отримують другу вищу освіту у Житомирському державному університеті імені Івана Франка та Поліському національному університеті.

Проаналізувавши отримані дані, було встановлено, що навчальна мотивація студентів з попереднім досвідом роботи за професією та без досвіду мають певні відмінності (див. Рис.1).

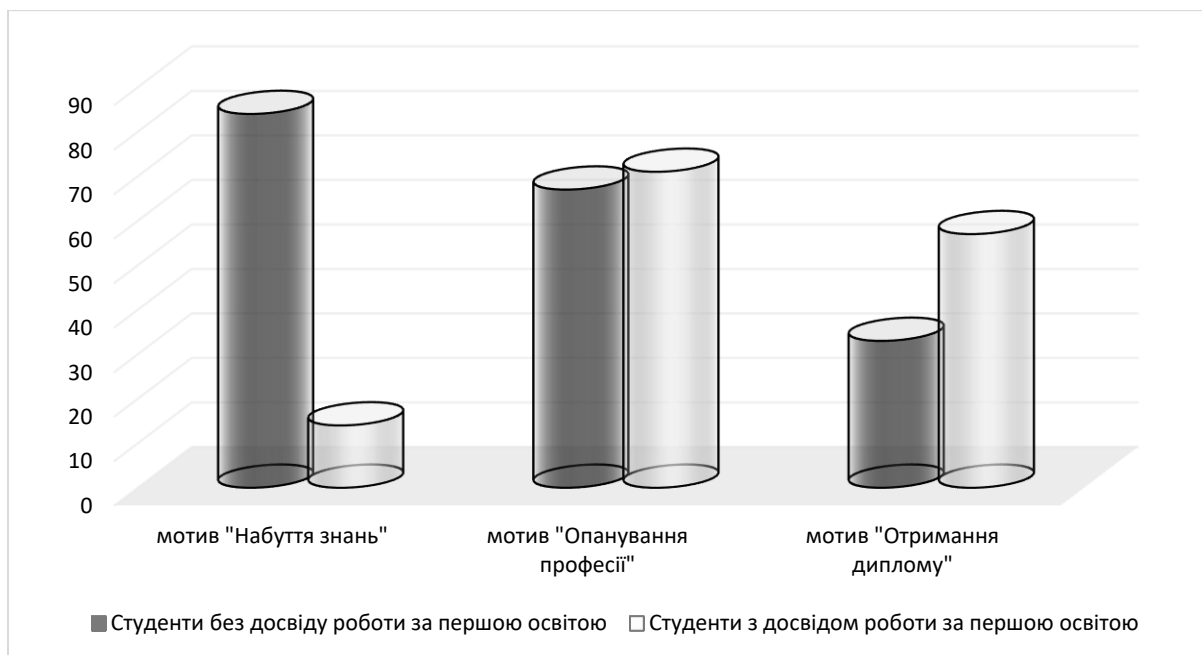

Рис.1 Мотиви навчальної діяльності студентів без досвіду роботи та з досвідом роботи за професією на етапі професійної переорієнтації

У студентів без досвіду роботи за першою освітою домінує мотив «Набуття знань» (84%) та «Опанування професією» – 67%, Це свідчить про те, що для студентів цієї групи характерний високий рівень мотивації щодо набуття знань та оволодіння професією, зацікавленість студентів у навчальному процесі.

Що стосується студентів з досвідом роботи, то в даній групі досліджуваних домінує мотив «Опанування професії» (71%) та «отримання диплому» (57%). Це говорить про те, що для особи є основним прагнення оволодіти професійними знаннями та сформувані професійно важливі якості.

Здійснивши порівняльну характеристику навчальної мотивації студентів без досвіду та з досвідом роботи за першою освітою на етапі професійної переорієнтації можливо зробити висновок, що в основному студенти без досвіду роботи на етапі професійної переорієнтації мають достатньо високий рівень навчальної мотивації: спрямованість на здобуття знань, опанування професії. Але виявлено, що є група студентів з середнім та низьким рівнем навчальної мотивації – це студенти з попереднім досвідом роботи. Для цієї групи мають значення зовнішні мотиви навчальної діяльності: отримання диплому, підвищення та збільшення заробітної плати.

Список використаної літератури

1. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Евгений Павлович Ильин. - СПб.: Питер, 2006.– 512 с.

2. Ковалев В. И. Мотивы поведения и деятельности / В. И. Ко'валев ; отв. ред. А. А. Бодалев – М. : АН СССР, Институт психологии, 1988. – 191 с.
3. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы и эмоции : конспект лекций / Алексей Николаевич Леонтьев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1971. – 40 с.
4. Маслоу А. Мотивация и личность /Абрахам Харольд Маслоу ; [пер. с англ]. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с.
5. Рудюк О. Психологічні особливості професійного самовизначення безробітної молоді в процесі профпереорієнтації / О. Рудюк // Соц. психологія. - 2006. - № 5. - С. 122-127.
6. Тичина І. М. Особливості повторного професійного вибору випускників вишів залежно від рівня саморегуляції особистості / І. М. Тичина // Наука і освіта. - 2014. - № 5. - С. 202-206.
7. Узнадзе Д.Н. Экспериментальные основы психологии установки. 1949 [Психологические исследования. М., 1966. С. 248, 289-292].